

Mazo un vidējo uzņēmumu tests

Eiropas Komisijas 2009.gada 15.janvāra [Vadlīnijās par normatīvā regulējuma ietekmes novērtējuma veikšanu](#) sniegts skaidrojums par mazo un vidējo uzņēmumu testa (MVU tests) būtību un tā galvenajiem darbības pamatprincipiem.

MVU tests sastāv no četrām galvenajām darbībām:

- 1. konsultācijas ar MVU / MVU pārstāvošajām organizācijām;**
- 2. izstrādātā normatīvā regulējuma sākotnējā ietekmes novērtējuma sagatavošana;**
- 3. ietekmes izvērtējuma uz MVU sagatavošana (izmaksu / ieguvumu analīze);**
- 4. alternatīvu priekšlikumu izskatīšana normatīvā regulējuma ietekmes mazināšanai.**

Atbilstoši Eiropas Komisijas norādījumam, būtiski ir iesaistīt MVU vai to pārstāvošās organizācijas katrā no ietekmes novērtējuma sagatavošanas posmiem.

1. Konsultācijas ar MVU / MVU pārstāvošajām organizācijām

Eiropas Komisija kā labo praksi atzīst šādus konsultāciju ar MVU pārstāvjiem veidus:

- apaļā galda diskusijas ar ieinteresētajām pusēm,
- speciāli izveidotas komitejas vai darba grupas (regularitātes akcents),
- IT rīku izmantošana (piemēram, tiešsaistes konsultācijas);
- vienotu tikšanās organizēšana ar ieinteresētajām personām un MVU pārstāvjiem,
- Eiropas Biznesa atbalsta tīkla darbība pārrobežu jautājumu risināšanai (<http://www.een.lv/>).

2. Izstrādātā normatīvā regulējuma sākotnējā ietekmes novērtējuma sagatavošana

Šajā posmā notiek sākotnējā ietekmes novērtēšanas sagatavošana par projekta potenciālo ietekmi uz uzņēmumu darbību – sadarbībā ar MVU nepieciešams vērtēt:

- vai un kādu uzņēmumu skaitu un lielumu (mikro, mazie, vidējie un lieli uzņēmumi) vai nozari skars normatīvais regulējums;
- kā tiks ietekmēta uzņēmumu darbība, veicot izmaiņas pret minēto kopu izvirzāmajās prasībās (vai prasības ir stingrākas/ vieglākas);
- vai ir saistītās nozares vai uzņēmumi, kuru darbību potenciāli var ietekmēt jaunais normatīvais regulējums.

Atbilstoši Vadlīnijās noteiktajam, ja sākotnējais ietekmes novērtējums identificē, ka normatīvas regulējums ietekmēs MVU darbību, ir jāveic papildu analīze (3.punkts) un tās rezultāti ir jāņem vērā, izvirzot normatīvā regulējuma mērķi un pieeju jautājuma risināšanai.

3. Ietekmes izvērtējuma uz MVU sagatavošana (izmaksu / ieguvumu analīze)

Šajā posmā tiek veikta padziļināta ietekmes vērtējuma sagatavošana, lai noteiktu MVU iespējamās izmaksas un ieguvumus no priekšlikumiem – analīzes veikšanai nepieciešamie kontroljautājumi (atkarībā no projekta specifikas un tvēruma):

- uzņēmumu sadalījums pēc to lieluma, nodalot mikro, mazos, vidējos un lielos uzņēmumus un analīzes veikšana par prasību samērīgumu katrai no uzņēmumu kategorijām.
Prasību samērīgumā pēc uzņēmumu kategorijām var salīdzināt vidējās izmaksas uz 1 nodarbināto, kopējās izmaksas pret attiecīgās kategorijas uzņēmuma apgrozījumu;
- tiešo un netiešo ieguvumu analīze un prasību samērīguma vērtējums, īpaši pievēršot uzmanību vērtējumam par MVU izmaksām. Ar MVU izmaksām saprot finanšu

izmaksas (nodokļi vai nodevas), materiālās izmaksas (pienākums pielāgot produktu / pakalpojumu un / vai ražošanas / pakalpojumu piegādes procesu) un administratīvās izmaksas (informācijas sniegšanas saistības);

- priekšrocību analīze, kas izriet no priekšlikuma (sloga mazināšana, MVU produktivitātes un konkurētspējas uzlabošana, lielāku ieguldījumu vai inovāciju veicināšana u.c.);
- papildus var vērtēt, cik lielā mērā priekšlikums ietekmē MVU konkurētspēju vai uzņēmējdarbības vidi, kurā tas darbosies, piemēram, projekta iespējamā ietekme uz šķēršļiem ienākšanai tirgū, konkurenci un tirgus struktūru, ietekme uz finansējuma pieejamību, nodokļu režīmu, piekļuvi resursiem vai prasmēm.

4. Alternatīvu priekšlikumu izskatīšana normatīvā regulējuma ietekmes mazināšanai

Ja projekts paredz stingrāku normatīvo regulējumu, Eiropas Komisija vadlīnijās uzsver nepieciešamību izvērtēt alternatīvas un mīkstinājošus pasākumus, lai nodrošinātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus un ievērot samērīguma principu.

Alternatīvu veidi:

- pilnīgi vai daļēji atbrīvojumi mikrouzņēmumiem un MVU (piemēram, uzņēmējiem ir zem noteikta sliekšņa vai kritērija nav jāievēro noteiktas prasības);
- pagaidu prasību noteikšana (piemēram, pārejas periods, kura laikā MVU ir atbrīvots no prasības izpildes, vai garāki intervāli konkrētiem pienākumiem);
- nodokļu samazinājumi vai atbalsta programmas, lai kompensētu izmaksas, kas rodas, ja vien tas ir savienojams ar spēkā esošajiem tiesību aktiem;
- samazinātas maksas (piemēram, ja šie maksājumi ir īpaši augsti vai nesamērīgi MVU);
- vienkāršotu informēšanas pienākumu noteikšana MVU (piemēram, izpētīt iespējamo sinerģiju ar jau esošajiem ziņošanas pienākumiem valsts pārvaldes iestādēm);
- īpašu informācijas kampaņu īstenošana un lietotāju rokasgrāmatu izstrāde, apmācību veikšana (piemēram, informācijas pieejamības nodrošināšana mazajiem uzņēmumiem);
- sistemātiska vispārīgus vienkāršošanas pasākumu MVU vērtēšana (piemēram, iespēja izmantot tiešsaistes iespējas, vienkāršotas pārbaudes).

Eiropas Komisija savās vadlīnijās ir aicinājusi Eiropas Savienības dalībvalstis integrēt *MVU testu* to ietekmes novērtējuma sistēmā un Latvija ir viena no tām valstīm, kurā tas ir ieviests.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumiem Nr.970 „**Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā**” un Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumiem Nr.171 „**Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā**”, valsts pārvaldes institūcijām ir noteikta kārtība, kādā ir veicama sabiedrības līdzdalības iesaiste normatīvo aktu izstrādē.

Savukārt Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra instrukcija Nr.19 „**Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība**” nosaka kārtību, kādā sagatavo sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (t.sk., iekļaujamo saturu) un izvērtēšanā iesaistīto valsts pārvaldes iestāžu kompetenci. Saskaņā ar minētās Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 ceturto punktu, institūcijām veicot normatīvā aktu ietekmes novērtējumu, cita starpā ir pienākums vērtēt projekta:

- 1) izstrādes mērķi un nepieciešamību, t.sk., raksturojot iespējamās alternatīvas, kas neparedz tiesiskā regulējuma izstrādi;

- 2) efektivitāti mērķa sasniegšanā, t.sk., raksturojot iespējamās alternatīvas, kas paredz cita veida vai zemāka līmeņa tiesiskā regulējuma izstrādi;
- 3) prasību un izmaksu samērīgumu pret ieguvumiem, ko sniedz mērķa sasniegšana;
- 4) ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi;
- 5) ietekmi uz administratīvajām procedūrām un to izmaksām;
- 6) sociālo ietekmi, ietekmi uz vidi, veselību,
- 7) fiskālo ietekmi uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem;
- 8) izpildes nodrošināšanu u.c.

Ar 2014.gada 1.janvāri minētie Ministru kabineta noteikumi ir precizēti, stiprinot *MVU testa* integrēšanu normatīvo aktu ietekmes izvērtēšanas kārtībā – normatīvo aktu izstrādes un saskaņošanas procedūrās noteikta obligāta prasība valsts pārvaldes iestādēm jau iniciatīvas izstrādes sākotnējā stadijā veikt konsultācijas ar nevalstisko sektoru, tāpat institūcijām noteikts vērtēt alternatīvos priekšlikumus normatīvā regulējuma ieviešanai.

Papildus informācija par MVU testa veikšanu pieejama Eiropas Komisijas mājas lapā vispārīga informācija: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/sme-test/index_en.htm#h2-1.